
Kyrkomötet Ekonomiutskottets betänkande 2021:9

Överlämnande av kyrkor – översyn av regelverk

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2021:30, 2021:45 och 2021:86.

I motion 2021:30 föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att när kyrkor eller liknande lokaler ska försäljas, ska församlingarnas beslutande organ i första hand vända sig till andra kristna församlingar.

I motion 2021:45 föreslås att kyrkomötet ska besluta att när kyrkostyrelsen utfärdar förslag till regelverk för överlämnande av kyrkor till trossamfundet Svenska kyrkan, ska det göras en generös bedömning av hur kyrkotillhöriga kan få kyrkliga handlingar utförda i överlämnade kyrkor.

Motion 2021:86 innehåller ett förslag som är utformat i två punkter. Punkt ett innebär att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att på nytt utreda frågan om församlingskyrkors övertalighet och att återkomma med ett praktiskt och rationellt genomförbart förslag som inte är administrativt och förvaltningsmässigt kostnadsdrivande. Punkt två innebär att kyrkostyrelsen ska återkomma med de förslag till ändringar i kyrkoordningen som är nödvändiga för att åstadkomma detta.

Utskottet har i sin bedömning av de förslag som framförs i de aktuella motionerna tagit hänsyn till att kyrkostyrelsen, på grund av frågornas komplexitet, har aviserat en förskjutning i projektets tidplan. Beträffande motionerna 2021:45 och 2021:86 föreslår utskottet att de ska anses vara besvarade med det som utskottet säger i sina överväganden.

Det är utskottets uppfattning att det som föreslås i motion 2021:30 innebär en reglering som inte är önskvärd och som dessutom kan visa sig vara svår att tillämpa i praktiken. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:30,
2. motion 2021:45 ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört,
3. motion 2021:86 ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört.

Motionernas förslag

Motion 2021:30 av Margaretha Herthelius, Försäljning av kyrkor och kapell

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att församlingarnas beslutande

organ, vid försäljning av kyrkor eller liknande lokaler, i första hand ska vända sig till andra kristna församlingar.

Motion 2021:45 av Leif Nordlander, Överlämnade kyrkor

Kyrkomötet beslutar att kyrkostyrelsen vid utfärdande av förslag till regelverk för överlämnande av kyrkor till Trossamfundet Svenska kyrkan gör en generös bedömning av hur kyrkotillhöriga kan få kyrkliga handlingar utförda i överlämnade kyrkor.

Motion 2021:86 av Suzanne Fredborg, Överlåtelse av församlingskyrka

Kyrkomötet beslutar

1. att uppdra till kyrkostyrelsen att på nytt utreda frågan om församlingskyrkors övertalighet och att återkomma med ett praktiskt och rationellt genomförbart förslag som inte är administrativt och förvaltningsmässigt kostnadsdrivande, samt
2. att återkomma med härför nödvändiga förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Bakgrund

Kyrkoordningen

I 40 kap. 7 § kyrkoordningen behandlas frågan om att ta kyrkobyggnader ur bruk.

En församling får besluta att ett kyrkorum inom församlingen ska tas ur bruk.

Om församlingen ingår i ett pastorat, ska beslutet dock fattas av pastoratet. Om församlingen inte godkänner att kyrkorummet tas ur bruk, får pastoratet besluta detta endast om det finns särskilda skäl. (SvKB 2012:14; 2016:1)

I 8 § finns bestämmelser om att samråd med stiftsstyrelsen ska ske innan kyrkorummet tas ur bruk och om att domkapitlet ska beredas tillfälle att yttra sig. Beslutet ska fastställas av stiftsstyrelsen.

I 10 § regleras villkoren för att en kyrkobyggnad ska kunna överlåtas till trossamfundet Svenska kyrkan.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet 2013

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades en motion (2013:17) med förslag att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att vara erfarenhetsbank och rådgivare till församling/stift i frågor som rör avsakralisering och försäljning av kyrkor.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i sitt betänkande Hantering av att ta kyrkor ur bruk (EE 2013:5). Utskottet menade att den nationella nivån och stiftet ”redan ger råd och stöd i de aktuella frågorna samtidigt som den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastighetshantering och utjämningsystem behandlar det framtida ansvaret för vård och underhåll av kyrkobyggnaderna”. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid 2016 års kyrkomöte behandlades kyrkostyrelsens skrivelse Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem (KsSkr 2016:6). Ekonomi- och egendomsutskottet tog upp skrivelsen i sitt betänkande (EE 2016:1) med samma namn som skrivelsen.

Till kyrkomötet hade också inlämnats en motion (2016:77) där det föreslogs att den av kyrkostyrelsen i skrivelsen föreslagna bestämmelsen om lokalförsörjningsplan skulle regleras ”att församlingen även ska avyttra den egendom den inte behöver för att bedriva församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission”.

För närmare detaljer hänvisas till utskottets betänkande, men något kan nämnas här. Utskottet tillstyrkte kyrkostyrelsens förslag om ändring i kyrkoordningen gällande förtydligande av organisation, roller och ansvar. Likaså instämde utskottet i skrivelsens förslag om ändring i kyrkoordningen gällande gemensamma regler och fastighetssystem.

Beträffande motionen menade utskottet att det fanns hinder för kyrkomötet att fatta ett sådant beslut. Man hänvisade till 10 kap. kyrkoordningen om den nationella nivåns uppdrag, där det regleras att kyrkomötet inte får besluta om sådana enskilda frågor som det är en församlings eller stifts uppgift att besluta om. Utskottet menade därför att förslaget i motion 2016:77 avvek från denna ordning. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås.

Kyrkomötet beslutade dels att bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, dels att bifalla utskottets förslag att avslå motionen.

Kyrkostyrelsens beredning av frågan om lokalförsörjningsplaner och överlåtelse av kyrkobyggnad

I skrivelsen 2021:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2022–2024, s. 17 nämner kyrkostyrelsen att det under 2023 kommer att genomföras en utvärdering av kyrkostyrelsens arbete med besluten från 2016 års kyrkomöte med anledning av *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*. Den kommer att omfatta frågor om hur kyrkostyrelsen verkställt beslutet, församlingars och pastorats registrering av sitt fastighetsinnehav samt arbetet med lokalförsörjningsplaner. Vidare anför kyrkostyrelsen i skrivelsen:

Ett beslut handlar om att det på sikt ska bli möjligt för församlingar och pastorat att ansöka om överlåtelse av en kyrkobyggnad som inte används i församlingen till kyrkostyrelsen. Frågan har visat sig ha en högre grad av komplexitet än vad som kunde förutses under utredningens arbete eller i kyrkomötets behandling av ärendet. Mot denna bakgrund ser kyrkostyrelsen behov att belysa frågorna i ett bredare perspektiv. Tidsplanen för möjligheten att ansöka om överlåtelse av en kyrkobyggnad kommer att förskjutas. Kyrkostyrelsen avser att återkomma till kyrkomötet i ärendet nästa år.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:30.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:45 ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att motion 2021:86 ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet vill inledningsvis anknyta till det ovan citerade avsnittet i skrivelsen till årets kyrkomöte om verksamhet och ekonomi, rörande komplexiteten i det projekt om överlåtelse av kyrkobyggnad som pågår. Tidplanen har förskjutits framåt, eftersom nya och svårösta frågeställningar har identifierats. Det är väsentligt att de frågor som bearbetas i projektet om överlåtelse av kyrkobyggnad får väl genomarbetade lösningar. Resultatet måste bestå av mer än en handlingsplan.

Utskottet tar hänsyn till detta i sin bedömning av de motioner som behandlas i detta betänkande. Beträffande förslagen i motionerna 2021:45 och 2021:86 vill utskottet avvakta den redovisning från kyrkostyrelsen som vid ett senare tillfälle kommer att ges. Därför blir utskottets förslag att motionerna, genom det som utskottet här anför, ska anses vara besvarade.

Beträffande förslaget i motion 2021:30 kommer utskottet till en annan slutsats. Visserligen skulle det kunna sägas att bedömningen av detta förslag också kunde anstå till dess att projektet är slutfört. Dock är det en skillnad mellan försäljning som denna motion avser och överlämnande inom ramen för trossamfundet som avses i de i föregående stycke nämnda motionerna. Dessutom är det utskottets uppfattning att det som föreslås i denna motion innebär en reglering som inte är önskvärd och som dessutom kan visa sig vara svår att tillämpa i praktiken. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att motionen avslås.

Digitalt sammanträde den 8 oktober 2021

På ekonomiutskottets vägnar

Mats Ludvigsson, ordförande

Michael Kjörling, sekreterare

Beslutande: Veine Backenius, Mats Ludvigsson, ordförande, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Peter Bernövall, Marie Wojidkow, Åke Marcusson, Magnus Ek, David Lång, Bengt Kjellgren, Suzanne Fredborg, Jenny Nilsson, Leif Nordlander och Bengt Bivall.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Leif Nilsson, Hilka Andersson, Roger Sjöberg, Patrik Linde, Kjell Kallenberg, Victor Backström, Berith Pagels, Mats Nilsson, Fredrik Ottesen, Björn Falkeblad och Bertil Olsson.

Biskoparna Åke Bonnier och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.